

© **Кривець Л. В.**

11. Сурмин Ю. П. Теория систем и системный анализ. / Юрий Петрович Сурмин. — К. : МАУП, 2003.— 368 с.
12. Шпак Л. Л. Социокультурная адаптация в советском обществе. Философско-социологические проблемы / Лидия Леонидовна Шпак. — Красноярск: Изд-во Красноярского ун-та, 1991. — 232 с.

Кривець Л. В. – кандидат філософських наук, доцент кафедри ГСЕД, Військова академія, м. Одеса.

УДК: 111.2 + 355.233 + 005

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ВІЙСЬКАМИ У КОНТЕКСТІ МЕТОДОЛОГІЧНОГО АНАЛІЗУ

У статті надані результати проведеного соціально-філософського методологічного аналізу системи управління Збройними Силами України. Запропоновано концептуально новий погляд на визначення основних принципів, методів і критеріїв ефективності актуалізації та реалізації системи управління військами.

Ключові слова: соціальне управління, методологічні підстави управління, оптимізація управління, система управління Збройними Силами України.

СИСТЕМА УПРАВЛЕНИЯ ВОЙСКАМИ В КОНТЕКСТЕ МЕТОДОЛОГИЧЕСКОГО АНАЛИЗА

В статье представлены результаты проведенного социально-философского методологического анализа системы управления Вооруженными Силами Украины. Предложен концептуально новый взгляд на определение основополагающих принципов, методов и критериев эффективности актуализации и реализации системы управления войсками.

Ключевые слова: социальное управление, методологические основания управления, оптимизация управления, система управления Вооруженными Силами Украины.

THE SYSTEM OF DEFENSE FORCES MANAGEMENT IN THE CONTEXT OF METHODOLOGICAL ANALYSIS

The article contains results of socio-philosophical methodological analysis of the control system of the Armed Forces of Ukraine. We propose a conceptually new approach to the definition of fundamental principles, methods and performance criterias of actualization and realization of Armed Forces control system.

Keywords: social control, methodological foundation of management, optimization of management, the control system of the Armed Forces of Ukraine.

Комплексний аналіз системи управління військами вимагає постановки і вирішення проблеми в першу чергу методологічного, а значить, філософського, плану. Методологічний аналіз сприяє розробці основних принципів і методів, опису базових змістовних категорій досліджуваного об'єкта. Системний аналіз проводиться з метою вивчення системних компонентів у їх взаємозв'язку, дослідження системних функцій і критеріїв реалізації, оцінки показників ефективності діяльності системи. Соціальна філософія, яка володіє незаперечним потенціалом для вирішення методологічних питань, може і повинна прийти на допомогу, як загальній теорії управління, так і теорії управління військами в даному контексті.

Необхідність глибокого комплексного вирішення проблеми визначення методологічних основ організації системи управління військами в рамках соціально-філософії та теорії управління продиктована наявністю яскраво вираженого протиріччя між надмірною кількістю теоретичних і практичних розробок з окремих аспектів і питань сфери управління військами в навчальній, науковій та нормативній літературі і принциповою відсутністю, як в цих же інформаційних джерелах, так і в розпорядженні керівництва Збройними Силами України комплексного інтегративного системно - методологічного аналізу системи управління військами як цілісності, результати якого сприяли б як

концентрації та систематизації знань про процес соціального управління, так і прогнозуванню змістових ліній управління системою Збройних Сил України в контексті сучасного постіндустріального суспільства.

Дослідження теоретичних основ соціального управління в умовах військової діяльності розробляється згідно цільової наукової програми №6 «Розвиток гуманітарної та соціальної сфери у Збройних Силах України у площині актуальної наукової проблематики: «Удосконалення форм та методів реалізації соціальної та гуманітарної політики держави у ЗС України» та є складовою частиною науково-дослідної роботи «Соціальний чинник функціонування та розвитку Збройних Сил України» шифр «Соціальний чинник» на замовлення Департаменту соціальної та гуманітарної політики Міністерства оборони України.

Мета статті – концептуалізувати методологічні особливості системи управління Збройними Силами України.

Досягнення мети дослідження вимагає вирішення низки наукових завдань:

- визначити основні принципи, методи і функції системи управління військами,
- уточнити критерії ефективності їх реалізації на підставі проведеного системного та методологічного соціально-філософського аналізу,
- вказати на шляхи оптимізації системи управління Збройних Силах України в сучасних умовах.

Управління, відповідно до концепції А.В. Тихонова, це спосіб раціональної регуляції людської діяльності, спрямованої на оволодіння і перетворення об'єктів будь-якої природи, а також на створення засобів впливу на них. Соціальне управління - безперервний процес доцільного впливу на соціальну систему [9, 16].

Система управління військами - складна соціо-біо-технічна функціональна система, яка створюється для надійного та ефективного здійснення управління підрозділами, частинами, з'єднаннями в процесі забезпечення обороноздатності держави. У ній функціонально пов'язані органи, суб'єкти і засоби управління, об'єкти соціо-технічного управління і система комунікації [5; 219]. Актуалізація і реалізація системи управління ЗСУ як складної функціональної системи базується на системно-синергетичних принципах. В результаті проведеного авторами в попередніх роботах системного аналізу слід вивести наступні принципи.

1. Принцип соціальної відповідальності, основа єдиноначальності в прийнятті рішень, який сприяє формуванню і розвитку, як індивідуальної професійної самосвідомості, так і згуртуванню колективу військовослужбовців навколо особистості командира лідера, здатного приймати виважені рішення і нести особисту відповідальність за їх виконання.

2. Принцип об'єктивності, науково- теоретична підстава колегіальності, що має місце при обговоренні найбільш складних позицій військової діяльності, який забезпечує цілісне всебічне бачення актуальних системних задач та способів їх вирішення на основі наукового підходу та теоретичного аналізу.

3. Принцип раціональності, як потенціал для вирішення проблем системи управління військами на підставі раціональних дій, що сприяють прийняттю оптимально ефективних рішень і пошуку найбільш продуктивних методів як засобів виконання поставлених завдань.

4. Принцип додатковості, що дозволяє забезпечити таку найважливішу системну якість як репродуктивність, що сприяє якнайшвидшій регенерації системи в разі кризових ситуацій і перевантаження певних системних компонентів.

5. Принцип багатомірності, на підставі якого складну соціально-утилітарну систему Збройних Сил можливо аналізувати і досліджувати у всій її інтегральній виразності, відтворюючи нелінійний взаємозв'язок факторів, критеріїв та показників ефективності організації та реалізації військової діяльності.

6. Принцип стійкості, причому стійкості як в статичному, так і в динамічному аспектах. Даний принцип дозволяє системі зберігати функціональну рівновагу, не дивлячись на можливі темпоральні та топологічні зміни системних станів.

7. Принцип взаємосприяння як обов'язковості досягнення зворотного зв'язку шляхом отримання

інформації про результати впливу керуючої системи на керовану систему і проведення порівняльного аналізу фактичного стану із заданим [3; 193-194].

8. Принцип скритності, сприяючий контролю над конфіденційністю системи комунікацій та обмеженню інформаційної доступності окремих суб'єктів і об'єктів управління.

Досягнення спільної для всіх Збройних Сил України мети - забезпечення обороноздатності держави, зобов'язує систему управління військами виконувати ряд найважливіших функцій. Як найбільш істотні, авторами виділяються:

- 1) теоретико-пізнавальна функція;
- 2) прогностична функція;
- 3) організаційна функція;
- 4) регулююча функція;
- 5) кореляційна функція;
- 6) контрольна функція;
- 7) стимулююча функція;
- 8) захисна функція.

Функції Системи управління ЗСУ визначені сутнісною необхідністю планувати, організовувати, регулювати, коригувати і оптимізувати діяльність системи на всіх етапах її актуалізації відповідно до принципів управління та завдяки методам управління.

Метод управління - це спосіб здійснення управляючого впливу або спосіб реалізації цілей соціального управління. Всі методи керуючого впливу відповідно до авторської концепції можна розділити на дві групи: основні і комплексні. Змістовний аспект основних методів визначається детермінацією відповідними принципами управління. Комплексними методами соціального управління, є комбінації основних, простих методів.

Основні методи соціального управління слід розділити на підгрупи:

- Гносеологічні методи (теоретико-пізнавальні);
- Праксеологічні методи (практичні);
- Аксиологічні методи (оціночні).

Гносеологічні методи сприяють реалізації системою управління ЗСУ найважливіших теоретико-пізнавальної та прогностичної функцій. До ефективних теоретичних методів управління ЗСУ належать: наукове моделювання (застосовуються різні види моделей - вербальні, фізичні, графічні, математичні та ін), соціологічні та психологічні методи (опитування, тестування, спостереження і т.д.), а також економіко-математичні методи (програмування, кореляційний та факторний аналіз та ін)

Праксеологічні методи сприяють безпосередньому досягненню системних цілей шляхом практичної реалізації поставлених системних завдань. До них відносяться способи забезпечення та організації оперативності й мобільності управління, способи досягнення безперервності управління, способи підтримки скритності управління і т.д.

Аксиологічні методи є потенціалом для досягнення функції соціального контролю і сприяють вирішенню завдань по оцінці якісних показників результатів реалізації системи управління військами. Серед них методи контролю над повнотою реалізації управлінських рішень, методи оцінки продуктивності органів управління, методи оцінки оптимальності, стійкості і скритності управління і т.д.

Всі наведені вище методи соціального управління перебувають у стані природної детермінації принципами управління і забезпечують реалізацію основних функцій системи управління військами. Автори не випадково в даній статті не розкривають комплексних методів управління військами, так як їх аналіз виходить за рамки предмета соціальної філософії, і є пріоритетною областю загальної теорії управління військами, теорії управління повсякденною діяльністю військ і тактики. Однак слід зауважити, що в реальній військовій діяльності всі методи управління працюють лише в синтезі, сприяючи вирішенню конкретних системних завдань в певному динамічному темпоральному і топологічному контексті.

Аналізуючи методологічні основи системи управління ЗСУ неможливо обійти увагою якісні

характеристики оптимальності процесу і результатів її функціонування. Тут автори також стикається з проблемою - як залишаючись на рівні соціально-філософської наукової абстракції і не заглиблюючись в детальний аналіз системних компонентів, який є предметом специфічних військових наук, розробити загальні і приватні, характерні лише для системи управління ЗСУ, критерії оптимальності функціонування систем управління.

В результаті проведеного методологічного аналізу нами визначені основні критерії оптимальності управління, загальні для всіх соціальних систем. Згідно авторської концепції основними критеріями оптимальності є: ефективність, доцільність, оперативність, технологічність, адаптивність, економічність, легітимність і результативність.

Однак, далеко не всі соціальні системи оптимальні, тобто володіють наведеним вище набором критеріїв і відповідних їм показників. Не можна однозначно охарактеризувати як оптимальну і систему управління Збройними Силами України. У цьому зв'язку на перший план виходить питання про оптимізацію соціальних систем в цілому і системи управління ЗСУ зокрема.

Оптимізація - процес удосконалення організації системи управління, направлений на досягнення максимального системного результату найбільш ефективним способом з урахуванням функціональних, темпоральних і топологічних особливостей досліджуваної системи [8; 220].

Для того, щоб визначити якісний динамічний рівень функціонування системи управління військами в процесі оптимізації вважаємо за необхідне детально описати критерії ефективності реалізації системи управління.

Наведені нижче критерії ефективності детермінуються позначеними принципами соціального управління і визначають рівень реалізації методів соціального управління системою ЗСУ. Автори поділяють весь спектр критеріїв на п'ять груп. Підставою такого поділу є відповідні певному критерію статичні і динамічні показники ефективності.

1. Критерій оперативності управління.

Показники: мінімальні витрати часу на реалізацію завдань управління; позитивний баланс часу щодо темпорального потенціалу противника; високий рівень відповідності прийнятих органом управління рішень як реальним можливостям ЗСУ, так і динаміці супутніх чинників.

2. Критерій стійкості управління.

Показники: тривалість керуючих впливів; безперервність функціонування системи управління військами; стійкість системи управління до зовнішніх і внутрішніх змін системних станів.

3. Критерій регенеративності управління.

Показники: теоретичний облік ймовірності виходу з ладу елементів або блоків системи управління; достатній ступінь резервування і взаємозамінності окремих системних елементів; мінімальні витрати часу на відновлення системи в результаті критичних збоїв; робота системи без перевищення ліміту допустимого рівня втрат.

4. Критерій скритності управління.

Показники: мінімізація практичної ймовірності витоку інформації з обмеженим доступом; високий рівень закриття каналів зв'язку системи управління ЗСУ; організація комплексу засобів по скритності органів і окремих елементів системи управління; максималізація часу, потенційно витраченого супротивником на отримання інформації з перехоплених прихованих повідомлень.

5. Критерій результативності управління.

Показники: продуктивність органів управління; повнота реалізації прийнятих управлінських рішень; максимальний рівень виконання системою ВСУ поставлених завдань і досягнення системних цілей.

В результаті проведеного аналізу, зауважимо, що найбільш актуальними проблемами оптимізації системи управління Збройними Силами в сучасній Україні є проблеми, пов'язані з кількісним скороченням компонентів системи в результаті реформування Збройних Сил, що неминуче призводить до пониження якісних показників її ефективності; проблеми, пов'язані з модернізацією і автоматизацією системи управління військами за умови обов'язкового збереження критерію її

скритності; проблеми недостатнього матеріально-технічного забезпечення та пов'язані з нею проблеми досягнення соціальної справедливості у військах; проблеми підвищення рівня професійної самосвідомості представників ЗСУ [1; 200]. Також не останнє місце серед озвучених проблем займають питання соціо-біо-техно сумісності системних компонентів, що негативно позначаються на цілісності функціонування системи управління військами [2; 219].

Досягнення мети статті: розкриття, в результаті проведеного колективом авторів системного та методологічного аналізу основних теоретичних підстав системи управління військами, вимагає не тільки концептуального опису основоположних принципів, методів, функцій і критеріїв ефективності реалізації системи. Найважливішим аспектом будь-якого соціально-філософського дослідження є розробка теоретичних рекомендацій щодо його практичного застосування.

У цьому зв'язку слід зазначити, що результати проведеного авторами дослідження цілеспрямовані на теоретичне збагачення методологічної бази таких спеціальних наук, як філософія управління, соціологія управління, соціальна філософія, теорія соціального управління, менеджмент організацій, загальна теорія управління військами, тактика, управління повсякденною діяльністю військ та підрозділів і т. д.

Результати дослідження створюють основу розробленого авторського спецкурсу для курсантів випускних курсів ВВНЗ України «Філософія військової діяльності». Теоретичні висновки дослідження також можуть бути використані при складанні програм і методичних рекомендацій до курсів дисциплін соціально-гуманітарного циклу для вищих військових навчальних закладів та нормативно - правових документів підрозділів Міністерства Оборони України.

В якості **висновку** зауважимо, що аналіз системи управління військами як соціально - філософської методологічної проблеми був запропонований авторами і проведений в науковому дискурсі вперше. Не дивлячись на солідний список авторських публікацій з певної тематики, нерозкритими залишилися ще багато аспектів організації і самоорганізації військової діяльності. Автор активно пропагує позначену тему в науковому співтоваристві, ними публікуються статті й монографії у вітчизняних та зарубіжних видавництвах, здійснюються виступи на соціологічних і філософських конгресах, науково-технічних військових конференціях як всеукраїнського, так і міжнародного рівня. Ми сподіваємось на виникнення в наукових колах певного суспільного резонансу, сприяючого актуалізації та концептуалізації наукової військової думки, виникненню конвергенції військової та соціально-філософської теорій, загальній популяризації військової діяльності, підвищенню наукового престижу Збройних Сил України та зростанню загального методологічного рівня вищої військової освіти в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Пальчик С. И. Аксиологические аспекты патриотизма / С. И. Пальчик // Перспективи, № 4 (50), Одеса 2012.— С. 118—124.
2. Крымец Л.В. Актуальные проблемы развития систем управления войсками / Крымец Л.В., Теренько М.А. // Матеріали V-ї всеукраїнської науково-технічної конференції «Перспективи розвитку озброєння та військової техніки сухопутних військ». — Львів —2012, — С. 219.
3. Крымец Л.В. Взаимодействие в социальных системах: принципы организации./ Л.В. Крымец // Материалы IV Всероссийского философского конгресса «Диалог мировоззрений» (Нижний Новгород, 27-30 июня 2012г.), С. 193—194.
4. Крымец Л.В. Социальное взаимодействие в контексте постиндустриального общества на современном этапе развития: [монография] / Л.В.Крымец, Lap Lambert Academic Publishing, Saarbrücken, Germany.—2012.—163с.
5. Крымец Л.В. Методологический подход к организации военной деятельности. / Л.В. Крымец // Матеріали V-ї всеукраїнської науково—технічної конференції «Перспективи розвитку озброєння та військової техніки сухопутних військ» — Львів —2012, —С.219.
6. Основы теории управления войсками. / П.К. Алтухов, И.А. Афонский, И.В. Рыболовский, А.А. Татарченко; [Под ред. П.К. Алтухова]. — М.: Воениздат, 1984. — 221с.
7. Крымец Л. В. Перспективы формирования в Украине военной элиты / Л. В. Крымец // Материалы VI Всероссийского социологического конгресса «Социология в системе научного

© Лобовикова Е. А.

- управления обществом». (Москва, февраль 2012г.). — С. 285—286.
8. Кримець Л.В. Проблеми оптимізації систем управління військами. / Л. В. Кримець, Я. Р. Шевчук // Матеріали V—ї всеукраїнської науково—технічної конференції «Перспективи розвитку озброєння та військової техніки сухопутних військ». — Львів —2012, —С. 220.
 9. Тихонов А.В. Социология управления. Теоретические основы/ А.В. Тихонов, — Издание 2-е, доп. И перераб. — М.: Канон+ РООИ, 2009. — 472с.
 10. Крымец Л.В. Философские аспекты военной деятельности в контексте нравственного и эстетического воспитания военной элиты Украины./ Л.В. Крымец //Матеріали Міжнародної наукової конференції «Людина і світова глобалізація: перспективи та межі розвитку» (24—25.11.2011). — Дніпропетр. нац.ун-т залізн.трансп. ім. акад. В.Лазаряна, — 2011.
 11. Пальчик С.І. Ціннісні орієнтації військової діяльності у Збройних Силах України / С.І. Пальчик // Наукове пізнання: Методологія та технологія. Журнал філософії, соціологія, політологія. — Випуск 2 (27) 2011. — С. 127—131.
 12. Крымец Л. В. Этические контексты военной деятельности / Л. В. Крымец // Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского (серия Философия. Культурология. Политология. Социология). — т.24 (63).—№ 3—4. — 2011. — С. 300—306.
 13. Krimets L.V. Interpromotion in social systems: principle of the rational activity. / L.V. Krimets //Пізнання: Методологія та технологія. Журнал філософії. — Випуск 1 (26) 2011.

Лобовикова Елена Александровна – кандидат социологических наук, доцент, доцент кафедры социологии Восточноевропейского национального университета им. В. Даля

УДК: 316.472.4

ВИРТУАЛИЗАЦИЯ ЛИЧНОСТИ В СЕТЕВЫХ СООБЩЕСТВАХ

В статье анализируется феномен виртуализации личности в контексте становления и развития информационного общества как нового типа социальности и межличностных коммуникаций. Рассматриваются аспекты смысловой структуры социальных сетей и конструирование виртуальной идентичности акторами-пользователями.

Ключевые слова: виртуализация личности, виртуальные коммуникации, личность, виртуальная идентичность.

ВИРТУАЛІЗАЦІЯ ОСОБИСТОСТІ В МЕРЕЖЕВИХ СПІВТОВАРИСТВАХ

У статті аналізується феномен віртуалізації особистості в контексті становлення і розвитку інформаційного суспільства як нового типу соціальності і міжособистісних комунікацій. Розглядаються аспекти смислової структури соціальних мереж і конструювання віртуальної ідентичності акторами-користувачами.

Ключові слова: віртуалізація особистості, віртуальні комунікації, особистість, віртуальна ідентичність.

VIRTUALIZATION OF PERSONALITY IN ONLINE COMMUNITIES

The paper is analyzes phenomenon of virtual personality in the context of formation and development of informational society as a new type of social and interpersonal communications. Aspects of meaning's structure of social networks and construction of virtual identity by actor-users are discussed.

Keywords: virtualization of personality, virtual communications, personality, virtual identity.

Постановка проблемы в общем виде. Информатизация общества, неограниченный доступ к различного рода информации предполагают возникновение новых типов коммуникации, представляющих интерес для социологии. Происходит перенос таких форм взаимодействия, как